

Eindverslag project Kom op tegen Kanker

Titel project: A randomized wait-list controlled trial on the use of Emotional Freedom Techniques as an intervention strategy to reduce patient reported cognitive complaints in cancer survivors on behalf of the BSMO - Cancer Survivorship Taskforce - EMOTICON

Conclusie project

Gelieve hier de belangrijkste conclusies van het project beknopt weer te geven (+/- 30 regels). Besteed hierbij bijzondere aandacht aan de toegevoegde waarde die dit project heeft gecreëerd voor de (ex-)kankerpatiënt en zijn omgeving en/of voor de zorgsector. Gelieve eveneens de nodige aandacht te besteden aan correctheid, volledigheid en toegankelijkheid voor het brede publiek.

Met de EMOTICON studie hebben we de doeltreffendheid van Emotional Freedom Techniques onderzocht om subjectieve cognitieve klachten te verminderen bij kankeroverlevers. Verminderde en/of verstoorde werking van het geheugen en concentratie blijft tot op vandaag een van de meest voornamelijk klachten die patiënten ondervinden na afloop, en soms ook tijdens hun behandelingstraject.

Deze subjectieve cognitieve klachten werden gemeten m.b.v. de Cognitive Failure Questionnaire (CFQ). Daarnaast werden ook levenskwaliteit en daaraan gerelateerde eigenschappen onderzocht zoals distress, depressieve symptomen en vermoeidheid. Op elk van de drie tijdstippen in deze studie (T0, T1 en T2, respectievelijk start, 8 weken en 16 weken) hebben deelnemers de desbetreffende vragenlijsten ingevuld.

Uit onze analyse van het primair eindpunt, CFQ score, toont de interventiegroep op T1 een significante daling in vergelijking met de controlegroep. Bij de controlegroep zien we na 8 weken wachttijd een spontane daling in CFQ score, wat het belang van deze groep in analyse aantoont. Beide groepen vertonen een gelijkaardig resultaat na 8 weken EFT. De interventiegroep, die EFT 16 weken lang uitvoert, vertoont een continue daling in CFQ score. Dit resultaat suggereert dat EFT een doeltreffende methode is voor het behandelen van de geheugen- en concentratieproblematiek.

Betreffende de secundaire eindpunten kunnen we meedelen dat EFT een positieve impact blijkt te hebben op elk van deze onderzochte eigenschappen: resultaten voor distress (distress thermometer), depressieve symptomen (Beck Depression Inventory-II), vermoeidheid (FACIT Fatigue Scale), levenskwaliteit (EORTC QLQ-C30) en gezondheidsstatus (EuroQoL EQ-5D-3L) vertonen dezelfde trend als het primair eindpunt CFQ score.

EFT werd eerder al beschreven als een doeltreffende en veilige zelfhulp methode. Dit project toont aan dat EFT kan helpen om subjectieve geheugenklachten na kankerbehandeling te reduceren. De positieve uitkomsten van dit onderzoek kunnen in een zorgpad opgenomen worden, waarbij deze gemakkelijk aan te leren zelfhulp relaxatietechniek als standaardzorg kan aangeboden worden bij patiënten die hier voor openstaan.

1. Activiteitenverslag

Geef per werkpakket een overzicht (synthese) van de activiteiten die uitgevoerd werden in dit project. Vertrek hiervoor van het werkplan in de goedgekeurde aanvraag of – indien van toepassing – van het herziene werkplan in het tussentijds verslag.

Work Package	Period	Description
1	December 2015 – October 2016	Protocol development, ethical committee approval, EFT training and initiating visits
2	October 2016 – August 2018	Patient recruitment Coordinating follow-up visits
3	September 2018 – November 2018	Data analyses Manuscript writing and publication Conference presentation

WP1: Zoals aangegeven in het tussentijds verslag duurde de opstart van het project langer dan voorzien, nl. tot oktober 2016. Een van de redenen is de goedkeuring van het ethisch comité die niet in mei maar in augustus 2016 bekomen werd. In het tussentijds rapport werd vermeld dat de planning voor WP2 en WP3 niet in het gedrang zou komen, maar zoals hieronder aangegeven heeft ook WP2 meer tijd dan voorzien ingenomen.

WP2: Rekrutering ging van start op 5 oktober 2016 en werd beëindigd in maart 2020. Het bereiken van het vooropgesteld aantal patiënten heeft 19 maanden langer geduurd dan voorzien. Ongeacht dat projectfinanciering afgelopen was hebben we ons aan het goedgekeurde projectvoorstel en onderzoeksprotocol gehouden om tot een wetenschappelijk correct resultaat te bekomen. Follow-up visites bij deelnemende centra hebben tijdig plaatsgevonden.

WP3: Data analyse kon pas plaatsvinden nadat de laatste patiënt, gerekruteerd in maart 2020 (voor coronacrisis) de studieperiode van 16 weken had afgerond. Sinds oktober 2020 zijn de resultaten gekend en zijn we gestart met het schrijven van het manuscript.

1.1. Knelpunten

Gelieve eventuele problemen en knelpunten die zich tijdens de realisatie van het project hebben voorgedaan en die bij aanvang van het project niet voorzien waren, toe te lichten. Hoe zouden deze problemen en knelpunten in de toekomst kunnen voorkomen worden?

Met AZ Klina Brasschaat, AZ Groeninge Kortrijk en UZ Brussel als deelnemende centra was mogelijkheid tot deelname aan de studie goed verspreid over deze provincies. UZ Gent trok helaas zijn engagement in, de EMOTICON studie ging er nooit van start. Een niet voorzien knelpunt dat ook tot uiting komt in het aantal gerekruteerde patiënten, is hoe arbeidsintensief het project is voor de lokale coördinator. In az groeninge Kortrijk en AZ Klina Brasschaat was er een coördinator aangesteld die zich beschikbaar stelde wanneer een patiënt wenste deel te nemen aan het onderzoek. Voor UZ Brussel nam dr. Fontaine deze taak op zichzelf.

In de toekomst willen we dit voorkomen door een centrale coördinator aan te stellen én in te spelen op telecommunicatie. Via een centraal platform passen we getrapte zorg toe voor elke patiënt die in aanmerking komt voor deelname.

1.2. Behaalde resultaten en meerwaarde voor de (ex-)kankerpatiënt en/of de zorgsector

Geef bondig de belangrijkste conclusie van het (onderzoeks-)project en geef aan hoe dit project een verschil maakt voor de (ex-)kankerpatiënt en zijn omgeving en/of een toegevoegde waarde creëert voor de zorgsector.

De primaire doelstelling van deze studie was de doeltreffendheid van EFT voor het verminderen van subjectieve cognitieve klachten onderzoeken. Op het primair eindpunt T1 toont de interventiegroep een significante daling in vergelijking met de controlegroep, hun CFQ score is drastisch gedaald na het uitvoeren van EFT voor een 8 weken lange periode. De interventiegroep oefent na T1 nogmaals 8 weken lang EFT uit, waarbij we zien dat deze daling zich verder doorzet. Voor de controlegroep is er op T1, na 8 weken wachttijd, ook reeds een verschil merkbaar in CFQ score wat het belang van deze groep in analyse aantoont. Echter, op T1 krijgen zij onder begeleiding ook EFT aangeleerd en zien we dat deze groep patiënten op T2 ongeveer dezelfde score als de interventiegroep na uitvoeren van 8 weken EFT (T1). Dit resultaat suggereert dat EFT een doeltreffende methode is voor het behandelen van de geheugen- en concentratieproblematiek.

Naast geheugen en concentratie (CFQ score), werden ook levenskwaliteit en daaraan gerelateerde eigenschappen onderzocht zoals distress, depressieve symptomen en vermoeidheid. Op elk van de drie tijdstippen in deze studie hebben deelnemers de desbetreffende vragenlijsten ingevuld. EFT blijkt een positieve impact te hebben op elk van deze onderzochte eigenschappen. Figuren worden niet getoond gezien het manuscript in voorbereiding is.

We besluiten dat EFT binnen de populatie van kankeroverlevers naast subjectieve cognitieve klachten ook doeltreffend is om onder meer psychologische distress, depressieve symptomen en vermoeidheid aan te pakken en zo kan bijdragen tot een betere kwaliteit van leven.

EFT werd eerder al beschreven als een doeltreffende en veilige zelfhulp methode die bijdraagt tot een betere levenskwaliteit van diverse patiënten. Dit project toont aan dat EFT kan helpen om subjectieve geheugenklachten na kankerbehandeling te reduceren. De positieve uitkomsten van dit onderzoek kunnen in een zorgpad opgenomen worden, waarbij EFT als standaardzorg kan aangeboden worden.

2. Valorisatie van het project en de projectresultaten

Toon aan hoe er gedurende het project aandacht was voor valorisatie, met name, het creëren van maatschappelijke impact. Dit kan op het niveau van zorgverlening, onderwijs, het beleid, enz. Geef ook aan welke activiteiten u al verricht heeft en gaat uitvoeren om een goede verspreiding en implementatie van de resultaten te bevorderen? Bv. door middel van: het ontwikkelen van opleidingen, het implementeren van zorginnovatie, het betrekken van stakeholders, het organiseren van beleidsoverleg, het creëren van randvoorwaarden voor duurzame zorg, wetenschapscommunicatie, enz.

Zowel in AZ Klina als in AZ Groeninge hebben twee psychologen een eindwerk gemaakt in kader van de EMOTICON studie, de ene tot het behalen van het getuigschrift in de psychosociale oncologie, de ander het getuigschrift in de permanente vorming klinische neuropsychologie.

Vooraleer we overgaan tot implementatie van de resultaten van de EMOTICON studie, wensen we in te zetten op wetenschapscommunicatie. We streven ernaar de resultaten in een hoogaangeschreven, internationaal wetenschappelijk tijdschrift te publiceren.

Verder is het zo dat de BSMO Survivorship Taskforce een opvolgingsproject heeft ingediend voor de projectoproep 'Nazorg na kanker' bij Kom op tegen Kanker (september 2019). Dit project werd ondersteund door de positieve resultaten van de tussentijdse analyse (i.k.v. opleiding psychosociale oncologie). Helaas werd dit voorstel niet weerhouden door de psychosociale commissie van Kom op tegen Kanker. De leden van het wetenschappelijk comité van de Pfizer Oncology Award 2020 weerhielden hetzelfde project evenwel wel, waardoor beperkte financiering bekomen werd om het project te kunnen opstarten in 2021. Wij hopen met de finale resultaten van de EMOTICON studie wel bijkomende financiering te bekomen van Kom op tegen Kanker om het opvolgingsproject, EFT voor het verminderen van angst voor herhaal, te kunnen verderzetten.